

פרשת שלח תשס"ז

במדבר פרק יג

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) שְׁלַח לְךָ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אַבְתִּיחוּ כָּל נְשִׂיא בְּהֵם: (ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל פִּי ה' כָּלֶם אַנְשִׁים רְאִשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: ....
(ד) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בְּנִגְבַּב וְעֲלִיתֶם אֶת הַקָּר: (ה) וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיךָ הָאָרֶץ מְאֹד טוֹבָה הִוא וְאֵת הָעָם הַיֹּשֵׁב עֲלֶיהָ הִחַזְק הִוא הַרְפָּה הַמְעַט הִוא אִם רַב: (ו) וְמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם רָעָה וְמָה הָעָרִים אֲשֶׁר הִוא יֹשֵׁב בְּהֶנָּה הַבְּמַחְנִים אִם בְּמִבְצָרִים: (ז) וְמָה הָאָרֶץ הַשְּׂמִינָה הִוא אִם רַזָּה הִישׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין וְהִתְחַזְקֶתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהִימִים יָמִי בְּכֹרֵי עֲנָבִים:

רש"י (שם)

(ב) **שלח לך אנשים** - למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר: **שלח לך** - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר (שם) ותקרבו אלי כלכם וגו', ומשה נמלך בשכינה. אמר אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו', חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה: (ג) **על פי ה'** - ברשותו, שלא עכב על ידו: (ד) **עלו זה בנגב** - הוא היה הפסולת של ארץ ישראל, שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השבח:

(ה) **את הארץ מה היא** - יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין: **החזק הוא הרפה** - סימן מסר להם, אם בפרזים יושבין, חזקים הם שסומכין על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין, חלשים הם: (ו) **הבמחנים** - תרגומו הבפצחין כרכין פצוחין ופתוחין מאין חומה: הטובה היא - במעינות ותהומות טובים ובריאים: (ז) **היש בה עץ** - אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם בזכותו: **בכורי ענבים** - ימים שהענבים מתבשלין בבכור:

דברים פרק א

(ב) ותקרבו אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: (ג) ויטיב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט:

To receive the sources in advance, send a blank email to: rcb-shiur-subscribe@yahoo.com

For information on the June 12th Tribute to Rabbi Brovender's 40 years of teaching Torah in Israel, visit www.atid.org or call 02-567-1719

רמב"ן, במדבר פרק יג

ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ, וכך אמרו בפירוש (דברים א כב) וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים וגו', כלומר הערים אשר נבא אליהן תחילה ומשם נבא בכל הארץ. 60 וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות, וכן עשה עוד משה עצמו שנאמר (להלן כא לב) וישלח משה לרגל את יעזר, וכן ביהושע בן נון (יהושע ב א) שנים אנשים מרגלים, ועל כן היה טוב בעיני משה. כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, אבל יצוה בנלחמים להחליץ ולהשמר ולארום, כאשר בא הכתוב במלחמת העי (שם ח ב) שהיתה על פי השם ובמקומות רבים. אז נמלך 70 משה בשכינה, ונתן לו השם רשות ואמר לו שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען, וידעוה ויגידו לכם ועל פיהם תתעצו בענין הכבוש:

75 והנה משה אמר להם (פסוק יז) עלו זה בנגב, וטעמו עלו זה הדרך בנגב, שידעו את העם היושב בארץ הנגב מפאת הרוח אשר ישראל שם החזק הוא ויצטרכו בעינים להשתמר מאד ולהחליץ, וכן הערים אם הם 80 בצורות שישגבו בהן ויצטרכו לבנות דיק וסוללות או שיבואו מצד אחר. ואמר עוד שידעו בארץ עצמה הטובה היא אם רעה, כי אם היא רעה יכבשו תחלה מן המקומות האחרים, כי הם היו תרים הר 85 האמורי מצד חברון, כי גם יהושע לא כבש את כולם. וזה טעם ומה הארץ אשר הוא יושב בה (פסוק יט), על העם היושב בנגב:

ויתכן כי משה בעבור שידע כי היא שמנה 90 וטובה כמו שנאמר לו (שמות ג ח) אל ארץ טובה ורחבה וגו', בעבור כן אמר להם שיתנו לב לדעת כן, כדי שיגידו לעם וישמחו ויחליפו כח לעלות שם בשמחה, ולכך אמר להם והתחזקתם ולקחתם מפרי 95 הארץ (פסוק כ), כדי שיראו בעיניהם בשבח הארץ. ומן הידוע כי אין מצרים רחוק מאד מחברון רק כמהלך שבעת ימים, וארץ כנען מגעת בתחומה קרוב למצרים, ואי אפשר שלא ידעו הדרים 100 במצרים ענין ארץ כנען הטובה היא אם רעה. אבל כוונתו של משה לדעת את הדרך אשר יעלה בה ואת הערים אשר יכבוש תחלה כאשר פירשתי, ואמנם היו ישראל במצרים עבדים בעבודת פרך לא ידעו ולא 105 יבינו, על כן רצה משה שיגידו להם כל עניני הארץ לשמחם במעלותיה כי יודע היה בהם:

והנראה בעיני בלשון הכתוב, כי לא נמלך 110 משה בשכינה, אבל טעם "שלח לך", כי

(ב) שלח לך אנשים - לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו, כמו שנאמר (דברים א כב) ותקרבו אלי כולכם וגו', 5 ומשה נמלך בשכינה, אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה, חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדבר המרגלים למען לא יירשוה, לשון רש"י 10 מדברי אגדה:

ויש כאן לשאול, אם כן משה עצמו חטא בענין, שנאמר וייתב בעיני הדבר (דברים א כג). ולמה אמר להם בענין הארץ "הטובה 15 היא אם רעה" (פסוק יט) אחר שנאמר לו מתחלה שהיא טובה ורחבה. ועוד מה עשו המרגלים, כי משה אמר להם (פסוק יח) וראיתם את הארץ מה היא ואת העם היושב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא 20 אם רב, ואמר להם בערים (פסוק יט) הבמחנים אם במבצרים, ועל כל פנים היו צריכין להשיבו על מה שצוה אותם. ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו (פסוק כח) אפס כי עז העם והערים בצורות גדולות, 25 וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם:

ואל תחשוב כי היה פשעם באמרם "ארץ אוכלת יושביה" (פסוק לב) בלבד, כי טרם שיאמרו להם כן היה מריבת כלב עמהם. 30 וכן כתוב (דברים א כח) אחינו המסו את לבבנו לאמר עם גדול ורם ממנו וגו', ובכאן כתיב (להלן יד ג) לנפול בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז. והנה משה רבינו אמר לבניהם כדברים האלה, והפליג להם בחוזק העם 35 ובמבצר עריהם וכח הענקים יתר מאד ממה שאמרו המרגלים לאבותם, כדכתיב (דברים ט א ב) שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן לבא לרשת גוים גדולים ועצומים ממך ערים גדולות ובצורות 40 בשמים עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב לפני בני ענק, ואם היה פשע המרגלים וחטאתם בזה למה יניא את לב בניהם כהניא המרגלים את לב אבותם. ועוד מה טעם למשה רבינו 45 בשליחות הזאת, אם הארץ טובה והעם רפה הרי טוב, ואם רעה או שהעם חזק, סבור הוא שיחזירם למצרים:

אבל ישוב הענין בזה, כי ישראל אמרו 50 כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה ששולחים לפנייהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפנייהם הדרכים, כענין שנאמר (שופטים א כד) הראנו נא את 55 מבוא העיר, ושיתנו להם עצה באיזו עיר

אם רעה וגוי השמנה היא אם רזה וגוי,
והכל לשמחם כי צבי היא לכל הארצות,
155 ויעלו בה בחפץ גדול. והנה נאמר כאן הענין
בסתם כי כן היה, אבל במשנה תורה
הזכיר להם משה כל הדברים מתחילתן,
להגיד להם פשעם כי חטאו במה שבקשו
ושאלו הם עצמם:
160 ועל דעת רבותינו חטאו באמרם נשלחה
אנשים לפנינו, בעבור שהם רואים את
ישועת ה' אשר יעשה להם תמיד, והיה
להם ללכת אחרי הענין אל אשר יהיה שמה
הרוח ללכת. ומשה קבל מהם, למלאות
165 תאוותם. ויהיה טעם וייטב בעיני הדבר
(דברים א כג), שסבלתי רעתכם והוריתי
לעשותו:
והשם צוהו שישלח איש אחד איש אחד
למטה אבותיו וגוי' כענין שנאמר בשמואל
170 (ש"א ח ז) שמע בקול העם לכל אשר
יאמרו אליך כי לא אותך מאסו כי אותי
מאסו ממלוד עליהם. והנה האנשים האלה
לא נקבו בשמות על פי השם כאשר היה
בפקודים (לעיל א ה - טו) ובחלוק הארץ
175 (להלן לד יט - כח), כי מצות ה' לא תבא בה
תקלה לעושיה ושומר מצוה לא ידע דבר
רע, רק הוא יתברך צוה למשה איש אחד,
למטה אבותיו תשלחו וגוי' ושיהיו נשיאים,
ומשה מדעתו בירר את אלה ושלחם, והם
180 גמלו לנפשם רעה:

הסכימו לשלוח מרגלים. והיה במנהג
שישלחו שנים אנשים מרגלים חרש לאמר
ושישלחו מקצתם, והשם היודע עתידות
צוהו שישלח איש אחד איש אחד מכל
115 מטות ישראל ושיהיו הנשיאים שבהם, כי
חפץ השם שיהיו שוים בענין כל הגדולים
אולי יזכרו וישובו אל ה', ואם אין, שתהיה
הגזירה שוה בכל העם. וזה טעם על פי ה'
(פסוק ג), שיהיו במצות השם נשיאים
120 וראשי בני ישראל:

והנראה אלי לפי פשט הכתוב, כי לא הזכיר
השם למשה שאלתם ששאלו לשלח
מרגלים ולא הסכמת משה עמהם, שאלו
125 היה כן היה הכתוב מספר בכאן ויקרבו בני
ישראל אל משה ויאמרו נשלחה אנשים
לפנינו וגוי' וייטב הדבר בעיני משה, ואח"כ
היה כותב וידבר ה' אל משה לאמר שלח
לך אנשים כאשר דברו אליך איש אחד וגוי'.
130 אבל היה הענין כך, ששאלו ישראל
השליחות וייטב הדבר בעיני משה, ואחר
כך בא הדבור אל משה כשאר הדברות
ואמר לו סתם "שלח לך אנשים", וזה טעם
ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני
135 ישראל, כי הוא מדבר בענין חדש לא סופר
בו כלל. והיה כל זה, כי ה' חפץ למען צדקו
שתהיה השליחות במצותו ושתהיה בכל
שבטיהם ובגדוליהם, למען ינצלו:

140 וכן נראה עוד שהם שאלו ממה נשלחה
אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ (דברים
א כב), והוא חפוש בדרכים ובענין הכבוש
מלשון חפר אוכל (איוב לט כט), וזה טעם
"לפנינו" שילכו הם אחריהם על דרכם,
145 כלשון וארון ברית ה' נוסע לפניהם (לעיל י
ג). אבל השם צוה "ויתורו את ארץ כנען",
והוא כטעם ברירה כבאים לקנות דבר,
מלשון לבד מאנשי התרים והסוחרים
(דה"ב ט יד), וכן אל הארץ אשר תרתי
150 להם (יחזקאל כ ו), וכן לתור להם מנוחה
(לעיל י ג), ועל כן צוה אותן משה לפרוט
הטובה היא